

مصاحبه

گفتگو با نماینده سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور در مرکز امور زنان و خانواده

آموزش و پرورش استثنایی در ایران بیش از هشتاد سال سن دارد

نخستین فعالیتها در بخش آموزش و پرورش نابینایان از سال ۱۲۹۹ هجری شمسی در شهر تبریز با جذب ۵ دانش آموز آغاز گردید.

قدمت ۸۵ سالگی آموزش و پرورش کودکان استثنایی در ایران یادآور ایده‌های ارزشمند و فداکارانه مرحوم جبار باغچه‌بان است که با تاسیس باغچه اطفال در شهر تبریز در سال ۱۳۰۳ گام نخست را در جهت تعلیم و تربیت ناشنوایان برداشت. آموزش و پرورش کودکان عقب مانده ذهنی نیز به شکل آموزشگاهی از سال ۱۳۲۹ در تهران به صورت داوطلبانه در بخش غیر دولتی آغاز بکار کرد.

در سال ۱۳۴۷ دفتری به نام آموزش کودکان و دانش آموزان استثنایی در وزارت آموزش و پرورش تشکیل شد و فعالیت این بخش از آموزش و پرورش در قالب مدارس استثنایی و کلاسهای خاص، شکل دولتی و رسمی به خود گرفت.

بعد از انقلاب اسلامی کلیه مدارس ناشنوایان استان تهران تحت عنوان مدارس باغچه بان، زیر پوشش اداری، مالی و آموزشی مجتمع ناشنوایان باغچه بان فعالیت می‌کردند و مجتمع نابینایان شهید محبی با بودجه مستقل، اداره مدارس نابینایان شهر تهران را بعهده گرفت.

توجه وسیع و همه جانبه نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران به آموزش و پرورش کودکان استثنایی سبب شد تا با تصویب قانونی در مجلس شورای اسلامی "سازمان آموزش و پرورش کودکان استثنایی" در سال ۱۳۷۰ تاسیس و با ابعادی وسیع تر، اهداف و وظایفی بیشتر از سابق، گروههای بیشتری از کودکان و دانش آموزان استثنایی را تحت پوشش قرار دهد.

سال ۱۳۸۰ در سمت مشاور امور بانوان سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور فعالیت دارم.

در ساختار تشکیلاتی سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

لطفاً ضمن معرفی خود، از تحصیلات و سوابق کاری و زمان انتصابتان به این سمت بگویید.

فتانه بلالایی کارشناسی رشته زبان انگلیسی و دانشجوی ترم آخر کارشناسی ارشد مطالعات زنان باگرایش زن و خانواده هستم و از

چه میزان از زنان در پستهای مدیریتی استفاده شده است؟
به طور کلی تعداد کارکنان سازمان آموزش و پرورش استثنایی در کشور ۱۷۱۳۶ نفر می باشد که از این تعداد ۱۱۱۴۰ نفر خانمها هستند. در حوزه ستادی نیز تعداد کل کارکنان ۱۵۶ نفرند که از این تعداد حدود ۷۱ نفر همکار خانم داریم.

یکی از توجهات ارزشمند دولت نهم رویکرد مهروری و تعالی نسبت به بندگان خداست. در این راستا موضوع مدیریت عاطفی زنان به عنوان یک اصل در نگرش وزیر محترم آموزش و پرورش برای درک بهتر و عمیق تر مشکلات معلولین و خانواده های آنان از سوی یک مدیر زن مورد توجه قرار گرفت و سبب شد تا برای اولین بار در کشور ریاست سازمان آموزش و پرورش استثنایی در دولت نهم به عهده سرکار خانم دکتر سوسن کشاورز نهاده شود همچنین پست مدیریت آموزش و پرورش استثنایی در استانهای بوشهر، آذر بایجان غربی، شهرستانهای تهران، شهر تهران، همدان نیز به عهده بانوان نهاده شده است.

افراد تحت پوشش این سازمان چه تعداد هستند و تعداد دختران معلول بهره مند از خدمات آموزشی و پرورشی چقدر می باشد و به طور کلی مخاطبین شما در سازمان آموزش و پرورش استثنایی چه گروههایی هستند؟

در حال حاضر دانش آموزان استثنایی تحت پوشش سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور حدود ۹۸۰۶۰ نفرند که ۳۸۳۱۹ نفر یعنی بیش از ۴۰٪ از این دانش آموزان را دختران معلول تشکیل می دهند.

به طور کلی دانش آموز استثنایی به فردی اطلاق می شود که از نظر ذهنی (هوشی)، جسمی (حسی، حرکتی) عاطفی یا اجتماعی، تفاوت قابل ملاحظه ای با افراد همسن خود داشته و این تفاوت به حدی است که بر خورداری وی از آموزش و پرورش، مستلزم تغییراتی (متناسب با ویژگیهای دانش آموز) در برنامه، محتوا، روشها، مواد و فضای آموزش عادی و ارایه خدمات آموزشی و توانبخشی ویژه به آن فرد است این افراد در طیفی که عرض می کنم قرار می گیرند:

۱- دانش آموز ناشنوا و نیمه شنوا:

الف: (به فردی دانش آموز ناشنوا اطلاق می شود که بامیزان باقیمانده شنوایی خود علی رغم استفاده از وسایل کمک شنوایی نتواند گفتار را از طریق حس شنوایی بشنود، به عبارت دیگر میزان

ناتوانی حس شنوایی او ۷۰ دسی بل یا بیشتر بوده و لذا از فراگیری زبان پیرامون خود از طریق حس شنوایی محروم است.
ب) به فردی دانش آموز نیمه شنوا اطلاق می شود که میزان باقیمانده شنوایی او حتی با استفاده از وسایل کمک شنوایی و بهره گیری از راهنماییهای آموزشی، برای دریافت مطالب شنیداری و گفتاری کافی نبوده و میزان ناتوانی حس شنوایی بین ۳۵ تا ۶۹ دسی بل می باشد.

۲- دانش آموزان نابینا و نیمه بینا:

الف) (به فردی دانش آموز نابینا اطلاق می شود که فاقد بینایی بوده یا میزان باقیمانده بینایی علی رغم استفاده از وسایل کمک بینایی به حدی کم و محدود باشد که آموزش وی از طریق روش های آموزش ویژه نابینایان و خط بریل صورت پذیرد.

ب) (به فردی دانش آموز نیمه بینا اطلاق می شود که باقیمانده بینایی او علی رغم استفاده از وسایل کمک بینایی به حدی کم و محدود است. که قادر به استفاده از خطوط

یکی از توجهات ارزشمند دولت نهم رویکرد مهروری و تعالی نسبت به بندگان خداست. در این راستا موضوع مدیریت عاطفی زنان به عنوان یک اصل در نگرش وزیر محترم آموزش و پرورش برای درک بهتر و عمیق تر مشکلات معلولین و خانواده های آنان از سوی یک مدیر زن مورد توجه قرار گرفت و سبب شد تا برای اولین بار در کشور ریاست سازمان آموزش و پرورش استثنایی در دولت نهم به عهده سرکار خانم دکتر سوسن کشاورز نهاده شود همچنین پست مدیریت آموزش و پرورش استثنایی در استانهای بوشهر، آذر بایجان غربی، شهرستانهای تهران، شهر تهران، همدان نیز به عهده بانوان نهاده شده است.

۱. طراحی سیستم آموزشی، پرورشی و توانبخشی به نحوی که ناتوانیهای ذهنی و جسمی کودکان و دانش آموزان استثنایی جبران گردد و این گونه کودکان و دانش آموزان بتوانند پس از گذراندن مراحل تحصیلی خود موقعیت اجتماعی و اقتصادی مناسب شرایط خویش را به دست آورند.

۲. تغییر و اصلاح مداوم آموزش و پرورش استثنایی با توجه به روشهای نوین آموزش و پرورش استثنایی در جهان و نیازهایی که این گونه دانش آموزان در ارتباط با شرایط خاص جامعه دارند.

۳. آموزش و پرورش گروههای مختلف کودکان و دانش آموزان استثنایی با توجه به نیازهای خاص هر گروه در سطوح قبل از دبستان، ابتدایی، راهنمایی و متوسطه و با تاکید بر آموزش حرفه ای و تلاش برای تحت پوشش قراردادن کلیه کودکان و دانش آموزان استثنایی

۴. کمک به پیشگیری از بروز ناتوانیهای جسمی و ذهنی قبل از تولد، هنگام تولد و بعد از تولد از طریق بالا بردن سطح آگاهی عمومی در زمینه عوامل بروز معلولیتها و خصوصیات کودکان استثنایی

آیا جهت تحقق اهدافش با ارگانها و مراکز دیگری مرتبط می باشد؟
با توجه به اهداف سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور ما با مراکز خاص تعاملاتی داریم. از جمله می توان به حمایتهای بیدریغ مرکز امور زنان و خانواده اشاره کرد که برای اولین بار با پشتیبانیهای مالی و معنوی خود انگیزه تلاش در دختران معلول را تقویت نموده و برنامه ریزی برای رسیدن به راهکارهای عملی در جهت تحقق اهداف سازمان را تسهیل و تسریع نمود. ما با سازمانهای غیر دولتی مرتبط با معلولین نیز تعاملات زیادی داریم به طوریکه در سال ۱۳۸۴ طی برنامه ای از ۱۰ سازمان مردم نهاد برتر در زمینه آموزش و پرورش دختران استثنایی که فعالیتهای بارزی در این زمینه داشتند حمایت به عمل آوردیم.

کتابهای عادی نبوده و برخورداری وی از آموزش و پرورش مستلزم استفاده از وسایل کمک بینایی مخصوص یاکتابهای درشت خط باشد.
۳- دانش آموزان عقب مانده ذهنی:

به فردی دانش آموز عقب مانده ذهنی اطلاق می شود که عملکرد عمومی هوش او به طور معنی دار یا قابل ملاحظه ای پایین تر از میانگین و توام با مشکلات در رفتار سازی می باشد که در دوران رشد پدیدار شده است

کودکان عقب مانده از نظر آموزشی به سه گروه آموزش پذیر، تربیت پذیر و حمایت پذیر تقسیم می شوند که سازمان آموزش و پرورش استثنایی مسئولیت تعلیم و تربیت دانش آموزان عقب مانده ذهنی آموزش پذیر را بعهده دارد.

۴- دانش آموزان با اختلالات رفتاری
به فردی دانش آموز با اختلالات رفتاری اطلاق می شود که علی رغم دارا بودن هوش مرزی و یا بالاتر، رفتار اجتماعی - عاطفی وی از حیث فراوانی، شدت، مداومت و شرایط ظهور، تفاوت معنی دار با رفتار افراد همسن خود داشته و این امر مانع استفاده او از آموزش و پرورش عادی میگردد.

۱- دانش آموزان باناتوانیهای یادگیری خاص:

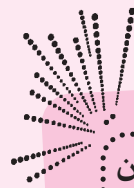
به فردی دانش آموز باناتوانیهای یادگیری خاص اطلاق میشود که با وجود برخورداری از هوش طبیعی و نداشتن نقایص حسی، آسیبهای شدید مغزی و مشکلات شدید عاطفی، اجتماعی، قادر به بهره گیری کامل از امکانات آموزش و پرورش عادی نبوده در یک یا چند ماده درسی ضعف محسوس و مشهود داشته باشد.

۲- دانش آموزان معلول جسمی حرکتی

به فرد دانش آموز معلول جسمی حرکتی اطلاق میشود که علی رغم برخورداری از بهره هوشی مرزی یا بالاتر به علت مشکلات جسمی حرکتی شدید قادر به استفاده موثر از امکانات آموزشی مدارس عادی نباشد دانش آموزان چند معلولیتی:

به فردی دانش آموز چند معلولیتی اطلاق میشود که دارای دو یا چند مورد از انواع معلولیت ذهنی، شنوایی، بینایی و جسمی است به طوری که بدون استفاده از خدمات و آموزش ویژه قادر به استفاده از آموزش و پرورش متداول نباشد.

سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور چه اهداف و برنامه هایی را برای گروه مخاطب خود دنبال می کند؟
سازمان آموزش و پرورش استثنایی برای ارائه خدمات بیشتر و بهتر به جامعه معلولین در حوزه آموزشی و پرورشی اهداف زیر را دنبال می کند:

جوانی بهار زندگی انسان‌ها و بهترین فرصت برای خود سازی، پویایی و سازندگی در عرصه فردی و اجتماعی است

رویکرد این سازمان به مسائل زنان در دولت نهم در مقایسه با دولت‌های قبل را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

مرکز امور زنان و خانواده ریاست جمهوری در راستای قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور و با سیاست همه جانبه نگر خود در زمینه اقشار مختلف زنان، بهره مندی جامعه از استعدادها و ظرفیت‌های دختران استثنایی و خانواده‌های آنان را در مسیر رشد و ترقی اجتماعی و فردی در دولت نهم در دستور کار قرار داد.

در این راستا طرح‌های مشترکی میان مرکز امور زنان و خانواده و این سازمان در سطح کشور به اجرا درآمد برنامه ریزی برای طرح‌های مورد نیاز این دانش آموزان از طریق مطالعات مقدماتی و نیازسنجی بوسیله گروه‌های کارشناسی در سازمان انجام و طی جلسات مشترکی با توجیه منطقی پروژه‌ها منجر به امضای موافقت نامه‌های مشترک میان مرکز امور زنان و این سازمان در زمینه توانمند سازی دختران معلول گردید.

فعالیتهای و برنامه‌های امور بانوان این سازمان که با حمایت‌های مرکز امور زنان و خانواده در سطح کشور انجام شد چه دستاوردهایی به همراه داشته و تا چه حد مورد استقبال قرار گرفته است؟

در سال ۱۳۸۴: طرح ساماندهی و بهینه سازی کارگاههای خیاطی، گرافیک و کامپیوتر آموزشگاههای استثنایی (آموزشگاههای دخترانه) در استانهای ایلام، اردبیل، کردستان، مازندران، سیستان و بلوچستان، آذربایجان غربی، خراسان جنوبی، تهران، فارس، کرمان، چهارمحال و بختیاری و گلستان به اجرا درآمد.

در سال ۱۳۸۵: با اجرای طرح " حمایت از تاسیس و تقویت تعاونی‌های دختران " از پنج تعاونی تولیدی دختران در دوره‌های شغلی خیاطی و شیرینی پزی در استانهای اصفهان، کرمان، زنجان، و آذربایجان شرقی حمایت شد.

در سال ۱۳۸۶ در ۵ مرکز شبانه روزی در ۵ استان کشور آموزشگاههای اعتقادی و هنری ویژه دختران معلول ارائه شده، در شهر تهران کلاسهای آموزشی جهت مادران و دختران استثنایی در فرهنگ سرای بانو برگزار شد.

ضمناً به منظور توانمندسازی دختران چند معلولیتی کارگاههای آموزشی مهارتهای اجتماعی در ۷ استان کشور برگزار گردید به منظور آگاهی جامعه از ویژگی‌های دانش آموزان استثنایی فیلم مستند آموزشی از زندگی زوجهای استثنایی تهیه گردید.

در همین سال به منظور افزایش توانایی دانش آموزان دختر در زمینه ورزش و در جهت پرورش مهارتهای حرکتی و تقویت قوای جسمانی در ۲۰ استان کشور پایگاههای حرکات اصلاحی راه اندازی شد.

در سال ۱۳۸۷ به منظور ایجاد زمینه خود اشتغالی دختران دانش آموز استثنایی در مراکز متوسطه تقویت آموزشی فنی، حرفه ای تجهیز کارگاه حرفه آموزی در استانهای هرمزگان، کهگیلویه و بویر احمد، کرمان، اردبیل، کردستان، خراسان جنوبی و بوشهر صورت گرفت

و همچنین طرحهای مهارتهای اجتماعی ویژه دختران چند معلولیتی در ۸ استان دیگر (در تداوم برنامه سال ۸۶) به اجرا درآمد.

طرح آموزش خانواده به منظور ارتقاء آگاهی اولیاء دانش آموزان درباره مسائل پیشگیری از معلولیت و مداخله بهنگام و ارتقاء آگاهی آنان در زمینه معارف اسلامی به منظور تربیت فرزندان دین دار و دین باور در استانهای کردستان، خراسان شمالی، تهران، کهگیلویه و بویر احمد و سیستان و بلوچستان به اجرا درآمد

توصیه جناب عالی به عنوان یک خانم متدین موفق در عرصه‌های مختلف اجتماعی به دختران جوان امروز چیست؟

جوانی بهار زندگی انسان‌ها و بهترین فرصت برای خود سازی، پویایی و سازندگی در عرصه فردی و اجتماعی است و جوانان ارزنده ترین ذخایر و سرمایه‌های جوامع انسانی به شمار می‌آیند از این رو رشد، تعالی و پیشرفت هر کشور در گرو برخورداری از نسل جوان سالم، سرزنده و شاداب، خلاق و مبتکر و نو آور است که در سایه آموزش و تربیت و توانمند سازی آنان محقق می‌شود مابعد برنامه ریزان می‌بایست در جهت رفع کاستی‌ها کوشش نموده و در جهت شکوفایی استعدادها و جوانان بویژه دختران تلاش نمائیم. دختران جوان مانیز می‌بایست با تجهیز خود با صلاح علم و دانش در صحنه‌های مختلف علم، سیاست، هنر و ... بعنوان افرادی شایسته حضور بهم رسانند.